ĢENERĀLADVOKĀTA PEDRO KRUSA VILJALONA [*PEDRO CRUZ VILLALÓN*] SECINĀJUMI, sniegti 2010. gada 18. novembrī[1]

Satura rādītājs

I — Atbilstošās tiesību normas ..... I - 5520

A — Savienības tiesiskais regulējums ..... I - 5520

B — Valsts tiesiskais regulējums ..... I - 5523

II — Fakti un pamata lieta ..... I - 5524

III — Prejudiciālie jautājumi ..... I - 5526

IV — Ievada apsvērumi ..... I - 5527

V — Par dalībvalsts kompetenci noteikt pārstrādāto dzīvnieku olbaltumvielu priekšlaicīgu aizliegumu ..... I - 5528

A — Par dalībvalstu atlikušās kompetences aizliegt pārstrādāto dzīvnieku olbaltumvielu izmantošanu esamību ..... I - 5528

B — Par dalībvalstu kompetenci aizliegt pārstrādāto dzīvnieku olbaltumvielu izmantošanu, pamatojoties uz aizsardzības mehānismu, kas izveidots ar Direktīvas 90/425 10. pantu, ar kuru atļauts noteikt valsts drošības pasākumus ..... I - 5534

1) Direktīvas 90/425 10. panta 1. punktā paredzēto aizsardzības mehānisma darbības uzsākšanas nosacījumu ievērošana ..... I - 5535

a) Par atšķirību starp nosūtītāju dalībvalsti un saņēmēju dalībvalsti .... I - 5535

b) Par drošības pasākumu pieņemšanas, pamatojoties uz Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturto daļu, nosacījumiem ..... I - 5536

i) Briesmu esamība ..... I - 5538

1 — Oriģinālvaloda — franču.

ii) Steidzamības esamība ..... I - 5539

2) Pienākuma paziņot veiktos pasākumus ievērošana ..... I - 5541

VI — Par dalībvalsts kompetenci noteikt pagaidu aizliegumu attiecībā uz zivju miltiem un dikalcija fosfātu ..... I - 5544

VII — Secinājumi ..... I - 5546

1. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz tāda Savienības tiesiskā regulējuma interpretēšanu, kas pieņemts, lai cik vien iespējams mazinātu govju sūkļveida encefalopātijas [2] izplatīšanās risku, un, precīzāk, uz Padomes 1990. gada 26. jūnija Direktīvas 90/425/EEK [3], Komisijas 1994. gada 27. jūnija Lēmuma 94/381/EK [4], kā arī Padomes 2000. gada 4. decembra Lēmuma 2000/766/EK [5] un Komisijas 2000. gada 29. decembra Lēmuma 2001/9/EK [6] īstenošanu dalībvalstīs nosacījumiem īsajā laika posmā no 2000. gada 15. decembra līdz 31. decembrim.

2. Lai gan šajā lietā aplūkotā problēma šķiet ļoti tehniska, tā rada delikātu jautājumu vienmēr jūtīgajā cilvēka veselības aizsardzības jomā. Vai dalībvalsts var pieņemt lēmumu apsteigt īstenošanas datumu un grozīt aizsardzības pret GSE pasākumu darbības jomu, kas noteikta Eiropas Kopienas līmenī?

I — Atbilstošās tiesību normas

A — *Savienības tiesiskais regulējums*

3. Direktīvas 90/425 preambulas otrajā apsvērumā ir paredzēts:

"tā kā dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu tirgus kopīgās organizācijas saskaņota darbība nozīmē zootehnisko un veterināro šķēršļu likvidēšanu, lai varētu attīstīties

2 — Turpmāk tekstā — "GSE".

3 — Direktīva par veterinārajām un zootehniskajām pārbaudēm, kas piemērojamas Kopienā iekšējā tirdzniecībā ar noteiktiem dzīviem dzīvniekiem un produktiem, lai izveidotu iekšējo tirgu (OV L 224, 29. lpp.).

4 — Lēmums par noteiktiem aizsardzības pasākumiem attiecībā uz govju sūkļveida encefalopātiju un zīdītāju izcelsmes olbaltumvielu izbarošanu (OV L 172, 23. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti ar 1999. gada 29. janvāra Lēmumu 1999/129/EK (OV L 41, 14. lpp.; turpmāk tekstā — "Lēmums 94/381").

5 — Lēmums par konkrētiem aizsardzības pasākumiem attiecībā uz transmisīvajām sūkļveida encefalopātijām un dzīvnieku olbaltumvielu izmantošanu lopbarībā (OV L 306, 32. lpp.).

6 — Lēmums par kontroles pasākumiem, kas vajadzīgi, lai īstenotu Lēmumu 2000/766 (OV L 2, 32. lpp.).

Kopienas iekšējā tirdzniecība ar konkrētajiem dzīvniekiem un produktiem; tā kā šajā sakarā dzīvnieku un lauksaimniecības produktu brīva aprite ir tirgu kopīgās organizācijas pamatpazīme un tai ir jāatvieglo racionāla lauksaimniecības ražošanas attīstība un optimāla ražošanas faktoru izmantošana".

Nosūtītāja dalībvalsts nekavējoties ievieš kontroles vai drošības pasākumus, kas paredzēti Kopienas noteikumos, it īpaši bufera zonu noteikšanu, kas paredzēta tajos noteikumos, vai veic jebkuru citu pasākumu, ko tā uzskata par piemērotu.

4. Direktīvas 90/425 1. panta pirmajā daļā ir paredzēts:

Saņēmēja dalībvalsts vai tranzīta dalībvalsts, kas 5. pantā minētās pārbaudes laikā ir konstatējusi, ka eksistē viena no pirmajā daļā minētajām slimībām vai iemesliem, drīkst, ja nepieciešams, veikt drošības pasākumus, kas paredzēti Kopienas noteikumos, tajā skaitā turēt dzīvniekus karantīnā.

"Dalībvalstis nodrošina, lai veterinārās pārbaudes, kas jāveic dzīviem dzīvniekiem un produktiem, uz kuriem attiecas tās direktīvas, kas uzskaitītas A pielikumā, vai tiem, kuri minēti 21. panta pirmajā daļā un ir paredzēti tirdzniecībai, vairs netiktu veiktas uz robežām, neierobežojot 7. pantu, bet tiktu veiktas saskaņā ar šo direktīvu."

Līdz pasākumu veikšanai saskaņā ar 4. punktu saņēmēja dalībvalsts drīkst, ja ir nopietni sabiedrības vai dzīvnieku veselības apsvērumi, veikt pagaidu drošības pasākumus attiecībā uz konkrētajām saimniecībām, centriem vai organizācijām, vai gadījumā, ja ir kāda epizootiskā slimība, attiecībā uz bufera zonu, kas paredzēta Kopienas noteikumos.

5. Direktīvas 90/425 10. panta 1. punktā ir noteikts:

Par pasākumiem, ko veic dalībvalstis, bez kavēšanās tiek ziņots Komisijai un pārējām dalībvalstīm."

"Katra dalībvalsts nekavējoties informē pārējās dalībvalstis un Komisiju, ja tās teritorijā, papildus to slimību uzliesmojumam, kas minētas Direktīvā 82/894/EEK, ir uzliesmojušas jebkuras zoonozes, slimības vai radušies citi iemesli, kas var radīt nopietnas briesmas dzīvnieku vai cilvēku veselībai.

6. Direktīvas 90/425 A pielikumā ir uzskaitīti tiesību akti veterinārijas un zootehnikas jomā, kas saskaņā ar tās 1. pantu ļauj noteikt dzīvos dzīvniekus un produktus, kuriem piemērojama šī direktīva.

7. Tās pašas direktīvas B pielikumā ar nosaukumu "Dzīvnieki un produkti, uz kuriem neattiecas saskaņošana, bet uz tirdzniecību ar kuriem attieksies šajā direktīvā paredzētās pārbaudes", ir minēti "[dzīvnieku atkritumi, kas pārstrādāti kā lopbarības sastāvdaļas]".

8. Komisijas Lēmuma 94/381 1. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts:

"1. Trīsdesmit dienu laikā pēc šā lēmuma paziņošanas dalībvalstis aizliedz atgremotāju barošanai izmantot olbaltumvielas, kas iegūtas no zīdītāju audiem.

2. Tomēr dalībvalstīm, kas spēj piemērot sistēmu, kas ļauj atšķirt atgremotāju izcelsmes olbaltumvielas no tādu dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielām, kas nav atgremotāji, Komisija Direktīvas 90/425/EEK 17. pantā paredzētās procedūras ietvaros atļauj atgremotājus barot ar citu sugu, kas nav atgremotāji, izcelsmes olbaltumvielām."

9. Lēmuma 2000/766 2. pantā ir noteikts:

"1. Dalībvalstīs ir aizliegts izmantot pārstrādātas dzīvnieku olbaltumvielas mājlopu, ko tur, nobaro vai audzē pārtikas produktu ražošanai, barošanai.

2. Šā panta 1. punktā noteiktais aizliegums neattiecas uz:

— zivju miltu izmantošanu dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barošanai, veicot kontroles pasākumus, kurus nosaka atbilstoši Padomes 1989. gada 11. decembra Direktīvas 89/662/EEK par veterinārajām pārbaudēm Kopienas iekšējā tirdzniecībā, lai izveidotu iekšējo tirgu [OV L 395, 13. lpp.], 17. pantā paredzētajai procedūrai;

[..]

— dikalcija fosfātu un hidrolizētām olbaltumvielām, kas iegūtas saskaņā ar nosacījumiem, kurus nosaka atbilstoši Direktīvas 89/662/EEK 17. pantā paredzētajai procedūrai;

[..]."

10. Tā paša lēmuma 3. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Izņemot 2. panta 2. punktā minētos izņēmumus, dalībvalstis:

a) aizliedz laist tirgū, tirgot, importēt no trešām valstīm un eksportēt uz trešām valstīm pārstrādātas dzīvnieku olbaltumvielas, kas paredzētas izbarošanai

mājlopiem, kurus tur, nobaro vai audzē pārtikas produktu ražošanai;

b) nodrošina, ka visas pārstrādātās dzīvnieku olbaltumvielas, kas paredzētas izbarošanai mājlopiem, kurus tur, nobaro vai audzē pārtikas produktu ražošanai, izņem no tirgus, izplatīšanas tīkliem un lauksaimniecības uzņēmumu noliktavām."

11. Lēmuma 2001/9 1. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis atļauj zivju miltu izmantošanu dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barošanai vienīgi apstākļos, kas paredzēti I pielikumā.

2. Dalībvalstis atļauj dikalcija fosfāta izmantošanu dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barošanai vienīgi apstākļos, kas paredzēti II pielikumā."

12. Padomes 1990. gada 27. novembra Direktīvas 90/667/EEK[7] 13. panta 1. punktā ir noteikts:

"Direktīva 90/425/EEK ir piemērojama, it īpaši attiecībā uz saņēmējas dalībvalsts veiktās kontroles organizēšanu un turpmākiem pasākumiem, kā arī piemērojamajiem drošības pasākumiem."

B — *Valsts tiesiskais regulējums*

13. Pagaidu noteikumu par dzīvnieku olbaltumvielu aizliegumu visā mājlopiem paredzētajā barībā[8], kas pieņemti 2000. gada 8. decembrī, 2. pantā ir paredzēts:

"1. Atkāpjoties no noteikumu par dzīvnieku miltu aizliegumu dzīvnieku barībā 2. panta, ir aizliegts ražot, apstrādāt, piegādāt, saņemt, nosūtīt, pārvadāt, pārdot, pirkt vai nodot pārstrādātas dzīvnieku olbaltumvielas, kas paredzētas izbarošanai mājlopiem.

2. Šā panta 1. punkts neattiecas uz šādiem produktiem:

— zivju miltiem, ko izbaro dzīvniekiem, kas nav atgremotāji, veicot kontroles pasākumus, kurus nosaka atbilstoši Direktīvas 89/662/EEK 17. pantā paredzētajai procedūrai [..],

7 — Direktīva, ar ko paredz veterinārus noteikumus par dzīvnieku atkritumu apglabāšanu un pārstrādi, to laišanu tirgū un par patogēnu novēršanu dzīvnieku izcelsmes vai zivju izcelsmes barībā un ar ko groza Direktīvu 90/425/EEK (OV L 363, 51. lpp.).

8 — *Tijdelijke regeling verbod dierlijke eiwitten in alle diervoerders landbouwhuisdieren* (*Nederlandse Staatscourant 2000* Nr. 239, turpmāk tekstā — "valsts pagaidu noteikumi").

— no dzīvniekiem, kas nav atgremotāji, iegūtu želatīnu, ko izmanto barības piedevu apvalkos [..],

— dikalcija fosfātu un hidrolizētām olbaltumvielām, kas iegūtas saskaņā ar nosacījumiem, kurus nosaka atbilstoši Direktīvas 89/662/EEK 17. pantā paredzētajai procedūrai,

— pienu un piena produktiem."

14. Pagaidu noteikumu 3. pantā ir noteikts:

"1. Neskarot 2. pantu, sākot ar 2001. gada 1. janvāri ir aizliegts:

a) izmantot pārstrādātas dzīvnieku olbaltumvielas mājlopu barošanai;

b) importēt vai eksportēt pārstrādātas dzīvnieku olbaltumvielas;

c) izmantot vai uzglabāt pārstrādātas dzīvnieku olbaltumvielas saimniecībās, kurās tur mājlopus, kā arī uzņēmumos, kas ražo, tirgo, glabā vai pārkrauj barību, kas paredzēta izbarošanai mājlopiem.

2. Līdz 2001. gada 1. martam 1. punkta c) apakšpunktā noteiktais aizliegums neattiecas uz pārstrādātu dzīvnieku olbaltumvielu turētājiem un īpašniekiem, kuri saskaņā ar ministra rīkojumu paziņo *Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees* [Valsts mājlopu un gaļas produktu inspekcijai] par to rīcībā esošo pārstrādāto dzīvnieku olbaltumvielu veidu, daudzumu un atrašanās vietu un nekavējoties ziņo minētajai iestādei par jebkurām izmaiņām attiecībā uz to veidu, daudzumu un atrašanās vietu."

15. Saskaņā ar pagaidu noteikumu 4. pantu tie stājas spēkā 2000. gada 15. decembrī.

II — Fakti un pamata lieta

16. 1994. gada 27. jūnijā Komisija pieņēma Lēmumu 94/381, kura galvenais mērķis bija aizliegt izmantot no zīdītāju audiem iegūtas olbaltumvielas atgremotāju barošanai. Tomēr ar minētā lēmuma 1. panta 2. punktu dalībvalstis, kuras spēj piemērot sistēmu, kas ļauj atšķirt atgremotāju izcelsmes olbaltumvielas no tādu dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielām, kas nav atgremotāji, bija pilnvarotas atļaut atgremotājus barot ar citu sugu, kas nav atgremotāji, izcelsmes olbaltumvielām.

17. Konstatējusi GSE gadījumus dzīvniekiem, kas dzimuši pēc tam, kad stājās spēkā Lēmums 94/381, Zinātniskās vadības komiteja 2000. gada 27. un 28. novembrī izdeva atzinumu, kurā pirmo reizi tika norādīts, ka pastāv "risks inficēt liellopiem domāto barību ar citiem dzīvniekiem paredzēto barību, kurā ir tādas dzīvnieku olbaltumvielas, kas varētu būt inficētas ar GSE ierosinātāju", un ieteikts ieviest jaunus pasākumus.

18. Tāpēc 2000. gada 4. decembrī Eiropas Savienības Padome pieņēma Lēmumu 2000/766, ar kuru tika aizliegts izmantot pārstrādātas dzīvnieku olbaltumvielas mājlopu, ko tur, nobaro vai audzē pārtikas produktu ražošanai, barošanai. Saskaņā ar tā 4. pantu šim lēmumam bija jāstājas spēkā 2001. gada 1. janvārī un jābūt piemērojamam sešus mēnešus. Šim aizliegumam bija vairāki izņēmumi, no kuriem viens attiecās uz zivju miltu izmantošanu dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barībā, un vēl viens — uz dikalcija fosfāta izmantošanu. Aizliegums attiecās uz pārstrādātu dzīvnieku olbaltumvielu laišanu tirgū, tirdzniecību, importu no trešām valstīm un eksportu uz trešām valstīm [9], un tam bija pievienots pienākums tās izņemt no tirgus, izplatīšanas tīkliem un lauksaimniecības uzņēmumu noliktavām [10].

19. Četras dienas vēlāk, 2000. gada 8. decembrī, Nīderlandes Lauksaimniecības, dabas aizsardzības un zvejniecības ministrs pieņēma valsts pagaidu noteikumus. Šo noteikumu 2. panta 1. punktā bija aizliegts ražot, apstrādāt, piegādāt, saņemt, nosūtīt, pārvadāt, pārdot, pirkt vai nodot pārstrādātas dzīvnieku olbaltumvielas, kas paredzētas izbarošanai mājlopiem. To 2. panta 2. punktā bija paredzētas atkāpes no šā aizlieguma, tostarp attiecībā uz zivju miltiem un dikalcija fosfātu, taču šo atkāpju piemērošanas priekšnosacījums bija Padomes Lēmumā 2000/766 paredzēto kontroles pasākumu noteikšana.

20. Saskaņā ar to 4. pantu Nīderlandes pagaidu noteikumiem bija jāstājas spēkā 2000. gada 15. decembrī, t.i., 15 dienas pirms Padomes Lēmuma 2000/766 stāšanās spēkā. Komisijai šos noteikumus paziņoja 2001. gada 10. janvārī.

21. No valsts pagaidu noteikumu motīvu daļas izriet, ka tā priekšlaicīgās piemērošanas mērķis bija pārtraukt esošos un plānotos ražošanas procesus, lai uzņēmumiem aiztaupītu izmaksas un pūles, kas būtu saistītas ar nepieciešamību pēc 2001. gada 1. janvāra

9 — Lēmuma 2000/766 3. panta 1. punkta a) apakšpunkts.

10 — Lēmuma 2000/766 3. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

atsaukt, iespējams, realizētos un ražotos produktus.

22. Visbeidzot, 2000. gada 29. decembrī Komisija pieņēma Lēmumu 2001/9, kurā tika definēti nosacījumi, kuriem bija pakļauta, starp citu, zivju miltu un dikalcija fosfāta izmantošana lopbarībā.

23. Atbildētāji pamata lietā, kuri ir lopbarības ražotāji, proti, *Denkavit Nederland BV, Cehave Landbouwbelang Voeders BV*, *Arie Block BV*, vai lopbarības izejvielu izplatītāji, proti, *Internationale Handelsmaatschappij "Demeter" BV*[11], apstrīdēja valsts pagaidu noteikumu spēkā esamību *Rechtbank te 's-Gravenhage* [Hāgas apgabala tiesā] (Nīderlande). Galvenokārt tie apgalvoja, ka ar valsts pagaidu noteikumiem periodam no 2000. gada 15. decembra līdz 2001. gada 1. janvārim tiem tika paredzēti ar lopbarību saistītie aizlieguma pasākumi, kas pārsniedza pasākumus, kuri paredzēti Komisijas Lēmumā 94/381. Pakārtoti, tie norādīja, ka valsts pagaidu noteikumi bija nelikumīgi tādēļ, ka ar tiem šajā pašā periodā tika noteikti aizlieguma pasākumi attiecībā uz dikalcija fosfātu, zivju miltiem un dzīvnieku barību, kurā no dzīvnieku olbaltumvielām ir tikai dikalcija fosfāts un/vai zivju milti.

24. Tāpat tie vēlas saņemt atlīdzinājumu par kaitējumu, ko tiem radīja valsts pagaidu noteikumu stāšanās spēkā, priekšlaicīgi samazinoties viņiem piederošo dzīvnieku olbaltumvielu krājumu, kurus tie citādi būtu varējuši izmantot laikā no 2000. gada 15. decembra līdz 31. decembrim, vērtībai.

25. *Rechtbank te 's-Gravenhage* apmierināja atbildētāju pamata lietā galvenos prasījumus. Konstatējusi, ka Lēmuma 2000/766 4. pantā ir paredzēta tā spēkā stāšanās 2001. gada 1. janvārī, minētā tiesa secināja, ka aizlieguma pasākumi nevarēja stāties spēkā ne ātrāk un ne vēlāk par 2001. gada 1. janvāri.

III — Prejudiciālie jautājumi

26. Apelācijas, kuru *Staat der Nederlanden* ierosinājusi par minēto *Rechtbank te 's-Gravenhage nolēmumu*, ietvaros iesniedzējtiesa, *Gerechtshof 's-Gravenhage* (Nīderlande), Tiesai uzdeva šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Kopienu tiesības, it īpaši Direktīva 90/425/EEK, Lēmums 94/381/EK un Lēmums 2000/766/EK, ir jāinterpretē tādējādi,

11 — Turpmāk tekstā kopā — "atbildētāji pamata lietā".

ka ar šīm tiesību normām nav saderīgs tāds valsts aizliegums kā tas, kas noteikts pagaidu noteikumu 2. pantā, ar kuru aizsardzības pret GSE nolūkos ir aizliegts ražot un tirgot pārstrādātas dzīvnieku olbaltumvielas, kas paredzētas izbarošanai mājlopiem, ja šāds valsts aizliegums

— stājās spēkā 2000. gada 15. decembrī (tātad agrāk nekā Lēmums 2000/766/EK) un

— īslaicīgi (līdz 2000. gada 29. decembra Lēmuma [2001/9/EK][12] pieņemšanai) attiecās arī uz zivju miltiem un dikalcija fosfātu?"

27. Tiesa aicināja atbildētājus pamata lietā, to dalībvalstu valdības, kuras iesniedza apsvērumus, Nīderlandes Karalisti, Vācijas Federatīvo Republiku un Zviedrijas Karalisti, kā arī Komisiju Tiesas sēdes laikā, kas notika 2010. gada 7. septembrī, atbildēt uz vairākiem jautājumiem.

12 — Prejudiciālā jautājuma otrajā ievilkumā bija norādīts Lēmums 2000/766, taču ir skaidrs, ka tā ir drukas kļūda un ka šajā vietā ir domāts Lēmums 2001/9.

IV — Ievada apsvērumi

28. Atbildētāji pamata lietā uzskata, ka uz prejudiciālo jautājumu ir jāsniedz apstiprinoša atbilde. Viņuprāt, Savienības tiesiskais regulējums ir interpretējams tādējādi, ka tas ir pretrunā valsts pagaidu noteikumiem gan attiecībā uz dzīvnieku olbaltumvielu priekšlaicīgu aizliegšanu, gan pagaidu aizliegumu attiecībā uz zivju miltiem un dikalcija fosfātu.

29. Dalībvalstis, kas iesniedza apsvērumus, gluži pretēji uzskata, ka atbilde uz abām prejudiciālā jautājuma daļām ir noliedzoša. Komisija piekrīt šim viedoklim, tomēr norādot, ka iesniedzējtiesai ir jāpārliecinās, vai valsts pagaidu noteikumi bija nepieciešami un samērīgi.

30. Ņemot vērā iemeslus, kas pakāpeniski izrietēs no turpmākā izklāstījuma, es uzskatu, ka prejudiciālais jautājums ir jāizskata, valsts pagaidu noteikumos nodalot, kā to turklāt formāli darīja iesniedzējtiesa, pārstrādāto dzīvnieku olbaltumvielu priekšlaicīgo aizliegumu un zivju miltu un dikalcija fosfāta pagaidu aizliegumu.

V — Par dalībvalsts kompetenci noteikt pārstrādāto dzīvnieku olbaltumvielu priekšlaicīgo aizliegumu

31. Dalībvalstis, kas iesniedza apsvērumus, kā arī Komisija vienprātīgi uzskata, ka Eiropas Savienības tiesības neliedz pieņemt valsts pagaidu noteikumus, izvirzot divas apsvērumu virknes. Saskaņā ar pirmo apsvērumu virkni Savienības tiesiskais regulējums nebija izsmeļošs un tātad neskāra dalībvalstu kompetenci attiecībā uz tādu pasākumu pieņemšanu, kāds ir valsts pagaidu noteikumi [13]. Saskaņā ar otru apsvērumu virkni valsts pagaidu noteikumus var uzskatīt par vienu no drošības pasākumiem, kas paredzēti Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtajā daļā [14]. Atbildētāji pamata lietā, pirmkārt, apgalvo, ka ar Direktīvu 90/425 un Lēmumu 94/381 tika veikta pilnīga saskaņošana, liedzot dalībvalstīm jebkādu kompetenci veikt tādus pasākumus kā valsts pagaidu noteikumi. Otrkārt, tie uzskata, ka materiālie un formālie nosacījumi, kuriem bija pakļauta drošības pasākumu pieņemšana Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta izpratnē, nebija izpildīti.

32. Uzreiz ir jānorāda, ka valsts pagaidu noteikumu pieņemšana nevar attiekties vienlaicīgi uz abiem šiem gadījumiem. Jautājumi, kurus uzdeva iesniedzējtiesa, tātad lika man secīgi izskatīt divus pilnīgi atšķirīgus jautājumus. Pirmais jautājums ir par to, vai, ja ar Savienības tiesībām šī joma nav saskaņota, dalībvalstu kompetencē ir veikt tādus pasākumus kā valsts pagaidu noteikumi, ņemot vērā EK līguma noteikumus un, konkrētāk, — pamata lietā izskatāmo faktu rašanās dienā — EKL 30. pantu [15]. Vienīgi noraidošās atbildes gadījumā, t.i., ja valsts pagaidu noteikumi ir pieņemti saskaņotajā jomā, ir uzdodams otrs jautājums, proti, vai to var uzskatīt par tādu, uz kuru attiecas Direktīvas 90/425 10. panta 1. punktā paredzētais.

A — *Par dalībvalstu atlikušās kompetences aizliegt pārstrādāto dzīvnieku olbaltumvielu izmantošanu esamību*

33. Kā es jau iepriekš norādīju, atbildētāji pamata lietā uzskata, ka regulējums, kuru Eiropas Savienība pieņēmusi dzīvnieku barības

13 — Šo pozīciju galvenokārt aizstāv Zviedrijas valdība, Nīderlandes valdība to aizstāv pakārtoti. Kā redzēsim turpmāk, arī Komisija aplūko šo jautājumu, taču daudz nianšētāk.

14 — Šo uzskatu aizstāv gan Komisija, gan dalībvalstu, kas iesniedza apsvērumus, valdības.

15 — Šajā ziņā skatīt Direktīvas 90/425 preambulas divpadsmito apsvērumu, kurā ir precizēts, ka "ņemot vērā pašreizējo saskaņošanas stāvokli un līdz Kopienas noteikumu pieņemšanai, tiem dzīvniekiem un produktiem, uz kuriem neattiecas saskaņotie noteikumi, tomēr būtu jāatbilst galamērķa valsts prasībām, ar noteikumu, ka pēdējās ir saskaņā ar Līguma 36. pantu [kas kļuva par EKL 30. pantu]".

jomā, bija izsmeļošs un ka dalībvalstis pēc Lēmuma 94/381 pieņemšanas vairs nedrīkstēja pieņemt citas normas, kas atšķiras no minētajā lēmumā paredzētajām. Tā kā šajā lēmumā ir atļautas pārstrādātas dzīvnieku olbaltumvielas barībā, kura paredzēta dzīvniekiem, kas nav atgremotāji, dalībvalstīm nebija tiesību tās aizliegt.

34. Savukārt Nīderlandes un Zviedrijas valdība uzskata, ka šī joma nav pilnībā saskaņota. Tā kā Lēmums 94/381 attiecas vienīgi uz tādu olbaltumvielu, kas iegūtas no zīdītāju audiem, izmantošanu atgremotājiem barībā, dalībvalstu kompetencē esot bijis veikt pasākumus attiecībā uz citu priekšmetu.

35. Arī Komisija uzskata, taču niansētāk, ka, tā kā ar Lēmumu 94/381 ir aizliegta vienīgi olbaltumvielu, kas iegūtas no zīdītāju audiem, izmantošana atgremotāju barībā, nevar uzskatīt, ka ar to veikta pilnīga GSE apkarošanas pasākumu saskaņošana Kopienas līmenī. Tomēr šis uzskats tiek aizstāvēts tajā apsvērumu daļā, ar kuru mēģina pierādīt, ka valsts pagaidu noteikumi ir drošības pasākums Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtās daļas izpratnē.

36. Šai sakarā ir jāatgādina, ka Tiesa ir nospriedusi, ka ar Direktīvu 90/425 tika pilnībā saskaņoti pasākumi aizsardzībai pret tādu slimību izplatīšanos, kas var radīt nopietnas briesmas dzīvnieku vai cilvēku veselībai, precīzi definējot attiecīgos dalībvalstu un Komisijas pienākumus un uzdevumus šajā jomā [16].

37. Tā iepriekš minētajā spriedumā lietā Komisija/Portugāle ir norādījusi, ka saskaņā ar Direktīvas 90/425 10. pantu vienīgi Komisijai ir tiesības apstiprināt pasākumus, kas nepieciešami, lai cīnītos ar jebkuru nopietnu apdraudējumu dzīvnieku un cilvēku veselībai. Dalībvalstīm minētā direktīva atstāj vien iespēju veikt novēršanas pasākumus, kas paredzēti Savienības tiesiskajā regulējumā, ja tās pārbaužu laikā ir konstatējušas slimību, vai arī, kamēr Komisija nav veikusi pasākumus, būtisku veselības apsvērumu dēļ veikt stingri ierobežotus drošības pasākumus. Tiesa līdz ar to ir secinājusi, ka šādi izveidots aizsardzības mehānisms, starp citu, neļauj dalībvalstīm vispārīgā veidā aizliegt uz laiku dzīvnieku importēšanu no kādas citas dalībvalsts.

38. Tātad Direktīvas 90/425 mērķis bija garantēt — saistībā ar iekšējā tirgus izveidošanu — dzīvo dzīvnieku un produktu, uz kuriem

16 — Tiesas 1993. gada 26. maija spriedums lietā C-52/92 Komisija/Portugāle (*Recueil*, I-2961. lpp., 9. un 19. punkts).

attiecas tās A pielikumā uzskaitītās direktīvas, brīvu apriti, pilnīgi un izsmeļoši organizējot, kā tas izriet no iepriekš minētās judikatūras, veterinārās un zootehniskās pārbaudes, kas piemērojamas Kopienas iekšējā tirdzniecībā. Līdz ar to aizsardzības mehānisms, kas izveidots ar Direktīvas 90/425 10. pantu, atņem dalībvalstīm to kompetenci veikt autonomus aizlieguma pasākumus attiecībā uz dzīvniekiem un produktiem, kas ietilpst tās piemērošanas jomā.

39. Tādēļ jautājums, kas rodas aplūkojamajā gadījumā, nav tik daudz saistīts ar to, vai saskaņošana, kas īstenota ar Direktīvu 90/425, bija pilnīga, bet drīzāk ar to, vai valsts pagaidu noteikumos minētie produkti ietilpst tās piemērošanas jomā. Šajā sakarā ir jāuzsver, ka, lai gan Tiesa savā iepriekš minētajā spriedumā lietā Komisija/Portugāle ir norādījusi, ka saskaņošana attiecīgajā jomā ir pilnīga, tas bija tādēļ, lai konkrētajā gadījumā izslēgtu EKL 30. panta piemērošanu. Citiem vārdiem sakot, attiecīgā saskaņošana ir uzskatīta par pilnīgu tādā ziņā — un es uzskatu, ka tikai tādā ziņā —, ka dalībvalstis vairs nevarēja pamatot aizliegumus vai ierobežojošus pasākumus, kas nav ietverti aizsardzības mehānismā, ko nosaka Direktīva 90/425, attiecībā uz visiem dzīvniekiem un produktiem, uz kuriem tā attiecas.

40. Ir svarīgi atcerēties, ka Direktīvas 90/425 mērķis, kā izriet no tās preambulas otrā apsvēruma, bija nodrošināt veterināro un zootehnisko šķēršļu konkrēto dzīvnieku un produktu tirdzniecībai Kopienā likvidēšanu, lai garantētu tirgus kopīgo organizāciju saskaņotu darbību. Citiem vārdiem sakot, dzīvnieku un produktu tirdzniecības liberalizēšana ir princips, bet tirdzniecības aizliegums, tostarp sabiedrības veselības apsvērumu dēļ, veido izņēmumu, nevis otrādi.

41. Tādēļ ir jānoskaidro, vai dzīvnieku olbaltumvielas, kas minētas valsts pagaidu noteikumos, ietilpst Direktīvas 90/425 piemērošanas jomā. Ja tās neietilpst šajā piemērošanas jomā, tad ir jāatzīst, ka dalībvalstīm bija tiesības veikt tādu pasākumu kā minētie noteikumi, ja vien to var uzskatīt par attaisnotu saskaņā ar EKL 30. pantu. Ja tās ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā, tad ir jānoskaidro, vai dalībvalstis varēja veikt tādu pasākumu kā valsts pagaidu noteikumi.

42. Tas ir svarīgi tādēļ, ka Lēmums 94/381 un Lēmums 2000/766 ir pieņemti, tieši pamatojoties uz Direktīvas 90/425 10. panta 4. punktu; pirmo pieņēma Komisija, bet otro — Padome. No tā var secināt, ka abas šīs iestādes

uzskatīja, ka dzīvnieku olbaltumvielas, neatkarīgi no tā, vai tās iegūtas no zīdītājiem vai no dzīvniekiem, kas nav zīdītāji, ietilpst Direktīvas 90/425 piemērošanas jomā. Tieši tas pats skaidri izriet no Komisijas apsvērumiem, kuros tiek uzskatīts, ka valsts pagaidu noteikumi ir viens no drošības pasākumiem, ko dalībvalstis var pieņemt saskaņā ar Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturto daļu. Tomēr kāda tieši tā bija?

43. Patiesībā Direktīvas 90/425 piemērošanas jomas noteikšana nav tik vienkārša, kā pirmajā brīdī izskatās. Šajā sakarā ir jāuzstāj uz to, ka Direktīva 90/425 ir piemērojama vienīgi dzīvniekiem un produktiem, uz kuriem attiecas saskaņotie noteikumi [17], kuri bija uzskaitīti tās A pielikumā. Savukārt Direktīvas 90/425 B pielikumā starp dzīvniekiem un produktiem, uz kuriem neattiecas saskaņošana, bet kuru tirdzniecība ir pakļauta pārbaudēm, kas paredzētas tajā pašā direktīvā, ir iekļauti "dzīvnieku atkritumi, kas pārstrādāti kā lopbarības sastāvdaļas". Citiem vārdiem sakot, pat tad, ja būtu jāsecina, ka produkti, uz kuriem attiecas valsts pagaidu noteikumi, nevar būt uzskatāmi par tādiem, kas ietilpst Direktīvas 90/425 materiālās piemērošanas jomā, vēl būtu jānoskaidro, vai tomēr nevar uzskatīt, ka tie ir dzīvnieku atkritumi, kas pārstrādāti kā lopbarības sastāvdaļas un tādēļ ietilpst šīs pašas direktīvas funkcionālās piemērošanas jomā. Tomēr pirmais jautājums, kas būtu uzdodams šajā sakarā, ir tas, kādi tieši bija produkti, uz kuriem attiecās valsts pagaidu noteikumi.

44. Lēmumā 94/381 ir aizliegta vienīgi olbaltumvielu, kuras iegūtas no zīdītāju audiem, izmantošana atgremotāju barībā. Savukārt Lēmumā 2000/766 ir aizliegta visu pārstrādāto dzīvnieku olbaltumvielu izmantošana jebkādu mājlopu, kuri paredzēti pārtikas produktu ražošanai, barībā. Tātad ir jāuzskata, ka ar valsts pagaidu noteikumiem Lēmumā 94/381 paredzētais aizliegums tika paplašināts, to attiecinot, pirmkārt, uz olbaltumvielu, kas iegūtas no zīdītāju audiem, izmantošanu dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barībā un, otrkārt, uz olbaltumvielu, kas iegūtas no dzīvniekiem, kas nav zīdītāji, izmantošanu atgremotāju vai dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barībā.

45. Ne Komisija, ne dalībvalstis, kas iesniegušas apsvērumus, ne atbildētāji pamata lietā attiecībā uz šo punktu nepauda precīzu un detalizētu viedokli. Tādēļ galu galā var uzskatīt, ka pārstrādātās dzīvnieku olbaltumvielas, kas minētas Lēmumos 94/381 un 2000/766,

17 — Skatīt Direktīvas 90/425 preambulas divpadsmito apsvērumu.

ar šiem abiem lēmumiem [18] tika iekļautas Direktīvas 90/425 materiālās piemērošanas jomā, lai gan tas nerada juridiskas sekas. Šie divi lēmumi ir kļuvuši par galīgiem, un katrā ziņā to spēkā esamību nevienā brīdī neviens nav apstrīdējis.

46. Patiesībā es uzskatu, ka aplūkotā situācija noteikti ietilpst Direktīvas 90/425 piemērošanas jomā, lai gan, ņemot vērā, cik sarežģīts ir tiesiskais regulējums, kas varētu tikt piemērots pārstrādātām dzīvnieku olbaltumvielām, varētu būt ļoti grūti skaidri un precīzi noteikt — neatkarīgi no tā, vai minētās olbaltumvielas aplūko kā dzīvnieku atkritumus vai kā lopbarības sastāvdaļas, vai arī aplūko aizliegumu, kas attiecināts uz tām šajā gadījumā.

47. Vispirms Direktīvas 90/667, ar kuru grozīts Direktīvas 90/425 A pielikums, 13. pantā ir paredzēts, ka uz konkrētiem produktiem ir jāattiecina noteikumi par veterinārajām pārbaudēm un, iespējams, arī drošības pasākumi, kas noteikti Direktīvā 90/425. Saskaņā ar tās 1. pantu Direktīvas 90/667 mērķis bija, pirmkārt, paredzēt veterinārus un veselības noteikumus, kas reglamentētu dzīvnieku atkritumu iznīcināšanu un/vai pārstrādi ar mērķi iznīcināt patogēnus, kas tajos varētu būt, kā arī dzīvnieku izcelsmes barības ražošanu dzīvniekiem saskaņā ar metodi, kuras mērķis ir novērst iespējamo patogēnu klātbūtni šajā barībā, un, otrkārt, izstrādāt noteikumus par dzīvnieku atkritumu, kas paredzēti cita veida lietošanai, izņemot lietošanu cilvēku uzturā, tirdzniecību. Šīs direktīvas 2. panta 1. punktā dzīvnieku atkritumi ir definēti kā "dzīvnieku vai zivju kautķermeņi vai daļas, vai dzīvnieku izcelsmes produkti, kas nav paredzēti tiešam patēriņam cilvēku uzturā, izņemot dzīvnieku ekskrementus un ēdināšanas uzņēmumu pārtikas atkritumus".

48. Turpinājumā — Padomes 1992. gada 17. decembra Direktīvas 92/118/EEK [19] 7. panta 2. punktā ir arī paredzēts, ka Direktīvas 90/425 10. pants ir piemērojams tajā minētajiem produktiem, t.i., dzīvnieku izcelsmes produktiem, uz kuriem — saistībā ar veterinārajām prasībām, kas piemērojamas tirdzniecībai un importēšanai Kopienā — neattiecas īpašie Kopienas tiesību akti, kas minēti

18 — Šādi varētu saprast Lēmuma 2000/766 preambulas 1. apsvērumu, kurā ir norādīts, ka "Kopienas noteikumi attiecībā uz noteiktu pārstrādātu dzīvnieku olbaltumvielu, ko izmanto atgremotāju barībā, kontroli ir stājušies spēkā 1994. gada jūlijā".

19 — Direktīva, ar ko paredz dzīvnieku veselības un sabiedrības veselības prasības attiecībā uz tādu produktu tirdzniecību un ievešanu Kopienā, uz kuriem neattiecas šādas prasības, kas paredzētas īpašos Kopienas noteikumos, kuri minēti Direktīvas 89/662/EEK A pielikuma I daļā, un — attiecībā uz slimību izraisītājiem — īpašos Kopienas noteikumos, kuri minēti Direktīvā 90/425/EEK (OV 1993, L 62, 49. lpp.).

Direktīvas 89/662 A pielikuma I daļā, un — attiecībā uz patogēniem — Direktīvā 90/425. Direktīvas 92/118 2. panta 1. punkta e) apakšpunktā turklāt sniegta pirmā Kopienu definīcija pārstrādātām dzīvnieku olbaltumvielām, kas paredzētas dzīvnieku barībai, uzskatot tās par "dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielām, kas ir apstrādātas tādā veidā, lai tās būtu tieši piemērotas izmantošanai kā dzīvnieku barība vai kā dzīvnieku barības sastāvdaļa", tostarp iekļaujot arī "zivju miltus".

49. Visbeidzot, ir jānorāda, ka starp dažādajiem aktiem, kas attiecas uz barību [20] un liecina par visai attīstītu jomas saskaņotības pakāpi, Komisijas 1991. gada 9. septembra Lēmums 91/516/EEK [21] noteikti sniedz ieguldījumu atbildē uz mūsu jautājumu. Šajā lēmumā ir noteikts to sastāvdaļu saraksts, kuru izmantošana barības maisījumos ir aizliegta. Dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, kas iegūtas no zīdītājiem, nebija iekļautas to sastāvdaļu sarakstā, kuru izmantošana barības maisījumos ir aizliegta, līdz tas tika grozīts ar Komisijas 1997. gada 28. jūlija Lēmumu 97/582/EK [22]. Šajā pēdējā lēmumā pirmo reizi ir uzsvērta nepieciešamība pievienot šim sarakstam "No zīdītāju audiem iegūtu proteīnu [iegūtas olbaltumvielas] kā atgremotājiem paredzētu barības maisījumu sastāvdaļu". Minētā lēmuma preambulas sestajā apsvērumā šajā sakarā ir norādīts, ka šāda iekļaušana ir notikusi "praktisku iemeslu dēļ un juridiskās konsekvences labad", t.i., tieši saistībā ar Lēmumā 94/381 iekļauto aizliegumu.

50. No iepriekš minētā izriet, ka līdz Lēmuma 2000/766 pieņemšanai 2000. gada 4. decembrī, manuprāt, dalībvalstij savas atlikušās kompetences ietvaros nebija iespējams aizliegt ne tādu olbaltumvielu, kas iegūtas no zīdītāju audiem, izmantošanu dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barībā, ne olbaltumvielu, kas iegūtas no tādu dzīvnieku, kas nav zīdītāji, audiem, izmantošanu atgremotāju vai dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barībā, vismaz ārpus aizsardzības mehānisma, kurš izveidots ar Direktīvas 90/425 10. pantu.

20 — Nepretendējot uz pilnīgumu, var minēt, piemēram, Padomes 1979. gada 2. aprīļa Direktīvu 79/373/EEK par barības maisījumu tirdzniecību (OV L 86, 30. lpp.) un Padomes 1996. gada 29. aprīļa Direktīvu 96/25/EK par barības sastāvdaļu apriti, ar ko groza Direktīvas 70/524/EEK, 74/63/EEK, 82/471/EEK un 93/74/EEK un atceļ Direktīvu 77/101/EEK (OV L 125, 35. lpp.).

21 — Lēmums, ar ko nosaka to sastāvdaļu sarakstu, kuru izmantošana barības maisījumos ir aizliegta (OV L 281, 23. lpp.).

22 — Lēmums, ar kuru groza Lēmumu 91/516 (OV L 237, 39. lpp.).

B — *Par dalībvalstu kompetenci aizliegt pārstrādāto dzīvnieku olbaltumvielu izmantošanu, pamatojoties uz aizsardzības mehānismu, kas izveidots ar Direktīvas 90/425 10. pantu, ar kuru atļauts noteikt valsts drošības pasākumus*

51. Vai tomēr var uzskatīt, ka valsts pagaidu noteikumi ir saskaņā ar Direktīvas 90/425 10. panta 1. punktā paredzēto?

52. Nīderlandes, Vācijas un Zviedrijas valdība apgalvo, ka valsts pagaidu noteikumi bija drošības pasākums Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtās daļas izpratnē un ka tie atbilst šajā sakarā nepieciešamajiem nosacījumiem. Pirmkārt, GSE radīja nopietnas briesmas cilvēku vai dzīvnieku veselībai, un tādēļ pastāvēja nopietni iemesli sabiedrības veselības un dzīvnieku veselības aizsardzībai. Otrkārt, Komisija valsts pagaidu noteikumu spēkā stāšanās dienā vēl nebija veikusi attiecīgos pasākumus, un tādēļ šos noteikumus pieņēma, gaidot [Komisijas] pasākumu veikšanu. Treškārt, valsts pagaidu noteikumi ir drošības pasākums. Ceturtkārt, tie tika paziņoti Komisijai, un kavēšanās, kas bija saistīta ar šo paziņojumu, neietekmēja to spēkā esamību.

53. Komisija uzskata, ka Lēmumu 2000/766 nevar interpretēt tādējādi, ka ar to dalībvalstīm pirms 2000. gada 1. janvāra ir aizliegts veikt, pamatojoties uz Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturto daļu, drošības pasākumus aizsardzībai pret GSE saistībā ar pārstrādātu dzīvnieku olbaltumvielu, kas paredzētas mājlopu barošanai, ražošanu un tirdzniecību. Apstāklis, ka Nīderlandes Karaliste, pārkāpjot Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta piektās daļas noteikumus, pasākumus, kas paredzēti valsts pagaidu noteikumos, paziņoja novēloti, neietekmē minētās dalībvalsts kompetenci veikt šos pasākumus. Turklāt tā uzskata, ka iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai attiecīgie noteikumi ir pamatoti un samērīgi.

54. Dalībvalstīm, pieņemot drošības pasākumus, saskaņā ar Tiesas judikatūru ir jāievēro spēkā esošie Savienības tiesiskajā regulējumā paredzētie mērķi, kā arī Savienības tiesību vispārējie principi, piemēram, samērīguma princips, kā arī paziņošanas pienākums, kas noteikts Direktīvas 90/425 10. panta 1. punktā [23].

23 — 2005. gada 10. marta spriedums apvienotajās lietās C-96/03 un C-97/03 *Tempelman* un *van Schaijk* (Krājums, I-1895. lpp., 52. punkts).

55. Tādēļ, pirmkārt, ir jāpārbauda, vai valsts pagaidu noteikumi atbilst Direktīvas 90/425 10. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem, interpretējot tos saskaņā ar minētās direktīvas mērķiem.

56. Pieņemot, ka atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, otrkārt, vajadzētu pārbaudīt, vai tie atbilst Savienības tiesību vispārējiem principiem, it īpaši samērīguma principam. Visbeidzot, treškārt, ir jānoskaidro paziņošanas pienākuma, kas paredzēts Direktīvas 90/425 10. panta 1. punktā, apjoms, kā arī sekas gadījumā, ja dalībvalsts to neievēro.

57. Turklāt tieši šos trīs punktus, lai gan citādā secībā, Tiesa izmantoja, taisot spriedumu *Lennox* lietā [24].

1) Direktīvas 90/425 10. panta 1. punktā paredzēto aizsardzības mehānisma darbības uzsākšanas nosacījumu ievērošana

58. Vispirms ir jāprecizē, ka debates pārsvarā ir par to, vai uz pagaidu noteikumiem attiecas Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtā daļa. Vienīgi Nīderlandes valdība savos apsvērumos ir pievērsusi uzmanību jautājumam, va uz tās noteikumiem varētu attiekties — minētās normas vietā vai vienlaikus — Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta otrā daļa.

59. Šajā gadījumā es uzskatu, ka valsts pagaidu noteikumi nevarēja būt pieņemti, neievērojot nosacījumus, kas paredzēti Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtajā daļā, taču varētu būt lietderīgi ātri pārbaudīt atšķirību, kas tādējādi izveidojusies starp nosūtītāju dalībvalsti un saņēmēju dalībvalsti.

a) Par atšķirību starp nosūtītāju dalībvalsti un saņēmēju dalībvalsti

60. Šīs divas daļas, kas nosaka atšķirību starp nosūtītāju dalībvalsti, t.i., dalībvalsti, no kuras dzīvniekus vai produktus nosūta, un saņēmēju dalībvalsti, t.i., dalībvalsti, uz kuru nosūta dzīvniekus vai produktus, paredz dalībvalstij iespēju veikt valsts pasākumus vienā vai otrā statusā, bet saskaņā ar nosacījumiem un kārtību, kas nav tādi paši, un līdz ar to parasti ir svarīgi norobežot situācijas, kas ietilpst to attiecīgajās piemērošanas jomās.

24 — 2003. gada 3. jūlija spriedums lietā C-220/01 *Lennox* (*Recueil*, I-7091. lpp., 71.–82. punkts).

61. Nīderlandes valdība šajā sakarā norādīja, ka šai atšķirībai nebija nozīmes aplūkojamajā lietā, jo valsts pagaidu noteikumu mērķis bija reglamentēt nevis tirdzniecību Kopienā, bet gan vispārīgi barības ražošanu un tirdzniecību. Tātad Nīderlandes Karaliste valsts pagaidu noteikumus pieņēma divējādā statusā — gan kā nosūtītāja dalībvalsts, gan kā saņēmēja dalībvalsts. Katrā ziņā, tā kā dalībvalstīm ir lielāka rīcības brīvība saskaņā ar minētā 10. panta 1. punkta otro daļu nekā ar tā paša 10. panta 1. punkta ceturto daļu, iemesli, kas attaisno to iesaistīšanos saņēmēju dalībvalstu statusā, *a fortiori* attaisno arī to iesaistīšanos nosūtītāju dalībvalstu statusā.

b) Par drošības pasākumu pieņemšanas, pamatojoties uz Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturto daļu, nosacījumiem

62. Vispirms ir jāuzsver, ka es nevaru pilnībā piekrist Nīderlandes valdības vērtējumam. Valsts pasākums varētu būt pieļaujams saskaņā ar Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta otro daļu un nebūt pieļaujams saskaņā ar minētās direktīvas 10. panta 1. punkta ceturto daļu. Tādējādi atšķirība dalībvalstij var izrādīties izšķiroša.

63. Taču aplūkojamajā gadījumā atšķirībai faktiski ir mazāka nozīme, ņemot vērā valsts pagaidu noteikumu darbības jomu. Aizliegums, kas tajos ir iekļauts, vienlīdz ietekmēja gan barības eksportēšanu, gan importēšanu un tātad to varēja uzskatīt gan par pasākumu, kas veikts nosūtītājas dalībvalsts statusā, gan pasākumu, kas veikts saņēmējas dalībvalsts statusā. Raugoties no šāda viedokļa, turklāt var uzsvērt, ka Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtajā daļā paredzēto saņēmējas dalībvalsts drošības pasākumu pieņemšanas nosacījumu ievērošana ir īpaši svarīga eksportētājiem, kas reģistrēti citās dalībvalstīs.

64. Dalībvalsts pasākumu pieņemšana, pamatojoties uz Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturto daļu, ir pakļauta vairākiem nosacījumiem. Vispirms saskaņā ar Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta pirmo daļu, šāda rīcība ir pieļaujama vienīgi gadījumā, ja "ir uzliesmojušas jebkuras zoonozes, slimības vai radušies citi iemesli, kas var radīt nopietnas briesmas dzīvnieku vai cilvēku veselībai". Turklāt Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtajā daļā tikai "saņēmējām dalībvalstīm" ir atļauts īstenot vienīgi "drošības pasākumus", kuri attiecas tikai "uz konkrētajām

saimniecībām, centriem vai organizācijām, vai gadījumā, ja ir kāda epizootiskā slimība, attiecībā uz bufera zonu, kas paredzēta Kopienas noteikumos", un kurus attaisno "nopietni sabiedrības un dzīvnieku veselības apsvērumi". Visbeidzot, šos pasākumus var uzsākt vienīgi "līdz pasākumu veikšanai" saskaņā ar minētās direktīvas 10. panta 4. punktu.

65. Šos atšķirīgos nosacījumus, protams, nevar uzskatīt par vienlīdz svarīgiem, un tos noteikti var pārgrupēt atbilstīgi loģiskām saitēm, kā tie mijiedarbojas viens ar otru. Izsakoties vienkāršāk, var teikt, ka pasākumiem, kurus var pieņemt saņēmējas dalībvalstis, ir jābalstās uz divkāršu konstatējumu — par to, ka pastāv briesmas, un par to, ka tas ir steidzami —, trūkstot Eiropas Savienības iestāžu iejaukšanās pasākumiem, un tiem jābūt samērīgiem.

66. Saņēmēju dalībvalstu iejaukšanās pasākumi atbilstoši Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtajai daļai vispirms ir jāpamato ar riska konstatējumu, briesmām cilvēku vai dzīvnieku veselībai. Turklāt tam ir jābūt drošības pasākuma raksturam, t.i., tam ir jāatbilst steidzamības apsvērumiem, atrisinot problēmas, kas pagaidām Kopienas līmenī nav regulētas, bet kas būtu jāregulē. Visbeidzot, tam ir jābūt samērīgam, proti, jāaprobežojas ar to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu vēlamo mērķi, kas ir steidzami samazināt identificēto risku.

67. Tāda noteikti ir tā nosacījuma nozīme, saskaņā ar kuru drošības pasākumi drīkst būt paredzēti vienīgi attiecībā uz "konkrētajām saimniecībām, centriem vai organizācijām" vai, epizootiskas slimības gadījumā, "attiecībā uz bufera zonu, kas paredzēta Kopienas noteikumos", un kas nevar būt saistīts ar briesmu vai steidzamības konstatējumu.

68. Šajā sakarā ir jānorāda, ka jautājumu, vai valsts pagaidu noteikumu, kuros bija iekļauts vispārīgs aizliegums, kas ietekmē visas barības ražošanu un tirdzniecības ķēdes, piemērošanas joma nepārsniedza to, kas bija atļauta Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtajā daļā, neaplūkoja ne Komisija, ne dalībvalstis, kas iesniedza apsvērumus, ne atbildētāji pamata lietā. Arī Tiesa nekad nav paudusi savu viedokli šajā jautājumā.

69. Tomēr var uzskatīt, ka debašu neesamība šajā jautājumā nerada kādas sekas, jo ir atzīts, ka šā nosacījuma ievērošanas pārbaude ir ietverta samērīguma pārbaudē.

i) Briesmu esamība

70. Tas, ka ir jāpastāv briesmām, vispirms ir norādīts nosacījumā, kas izklāstīts Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta pirmajā daļā, norādot uz gadījumu, ja "ir uzliesmojušas jebkuras zoonozes, slimības vai radušies citi iemesli, kas var radīt nopietnas briesmas dzīvnieku vai cilvēku veselībai", kas ir piemērojams, pieņemot gan Kopienas drošības pasākumus, gan, gadījumā, ja tādu nav, valsts drošības pasākumus. Tas ir norādīts arī nosacījumā, kas izklāstīts Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtajā daļā, pakļaujot dalībvalsts iejaukšanās pasākumus "nopietnu sabiedrības un dzīvnieku veselības apsvērumu" esamībai.

71. Šajā lietā to pašu iemeslu dēļ šis divkāršais nosacījums ir jāuzskata par izpildītu.

72. Kā ir norādījusi Komisija, Tiesa ir nospriedusi [25], ka šo nosacījumu varētu uzskatīt par izpildītu, "ja jaunā informācija būtiski maina izpratni par briesmām, ko rada slimība".

73. Šajā gadījumā, kā izriet no Padomes Lēmuma 2000/766 preambulas pirmajiem trīs apsvērumiem, GSE gadījumi ir konstatēti dzīvniekiem, kas dzimuši 1995. gadā, pēc tam, kad 1994. gada 27. jūnijā pieņēma Lēmumu 94/381, kurā bija ietverti pirmie Kopienas noteikumi saistībā ar pārstrādātu zīdītāju olbaltumvielu, ko izmanto izbarošanai atgremotājiem, kontroli. Zinātniskās vadības komitejas šajā kontekstā 2000. gada 27. un 28. novembrī izdoto atzinumu, kurā pirmo reizi bija liecināts par "risku inficēt lielopiem domāto barību ar citiem dzīvniekiem paredzēto barību, kurā ir tādas dzīvnieku olbaltumvielas, kas varētu būt inficētas ar GSE ierosinātāju", varētu uzskatīt par tādu, kas būtiski izmainīja izpratni par GSE radītajām briesmām.

74. Padomes Lēmuma 2000/766, kura pieņemšana bija skaidri paredzēta valsts pagaidu noteikumos un kura īstenošana bija šo noteikumu mērķis, pieņemšana tātad lielākoties balstījās uz to, ka bija konstatēta nepieciešamība piesardzības labad uz laiku aizliegt visa veida dzīvnieku olbaltumvielu izmantošanu visu dzīvnieku barībā [26]. Zinātniskās vadības komitejas atzinums, ar kuru pamatota Lēmuma 2000/766 pieņemšana, tādējādi varētu — kā to savos apsvērumos apgalvoja

25 — 1998. gada 5. maija spriedumi lietā C-157/96 *National Farmers' Union* u.c. (*Recueil*, I-2211. lpp., 28.–32. punkts) un lietā C-180/96 Apvienotā Karaliste/Komisija (*Recueil*, I-2265. lpp., 51.–53. punkts), kā arī spriedums lietā *Lennox*, minēts iepriekš (72. punkts).

26 — Lēmuma 2000/766 preambulas 6. apsvērums.

Nīderlandes, Vācijas un Zviedrijas valdības, kā arī Komisija — pamatot valsts pagaidu noteikumu pieņemšanu.

ii) Steidzamības esamība

75. Steidzamības esamības nepieciešamība izpaužas nosacījumā, ka saņēmējas dalībvalsts iejaukšanās pasākumam, pirmkārt, ir "drošības" pasākuma raksturs un, otrkārt, tā iesaistās "līdz pasākumu veikšanai".

76. Vai var uzskatīt, ka valsts pagaidu noteikumiem ir drošības pasākuma raksturs un tie faktiski īsteno drošības mērķi?

77. Pats valsts pagaidu noteikumu 2. panta mērķis bija priekšlaicīgi īstenot Padomes apstiprinātos aizsardzības pasākumus, kas atspoguļoti minēto noteikumu 3. pantā. Var noteikti uzskatīt, ka šādā neatliekamībā izpaudās raizes par situācijas steidzamību.

78. Te ir jānorāda, ka atbildētāju pamata lietā arguments, saskaņā ar kuru valsts pagaidu noteikumu mērķis bija nevis cilvēku vai dzīvnieku veselības aizsardzība, bet gan tīri organizatorisks mērķis pārtraukt esošos ražošanas procesus, man nešķiet tāds, kas ļautu apšaubīt šo vērtējumu. Te nav runa par to, lai noteiktu, vai dalībvalstu mērķi, patiesie vai norādītie, atbilda Savienības tiesiskajā regulējumā paredzētajām prasībām par bīstamības esamību, bet gan par to, lai noteiktu dalībvalsts steidzamu nepieciešamību iejaukties. Šajā sakarā izpildāmā pārbaude ir samērā vienkārša. Ir tikai jānosaka, vai Kopienu pasākumi pastāvēja.

79. Savukārt varētu būt grūti pamatot to, ka pagaidu noteikumi ir pieņemti "līdz pasākumu veikšanai", jo Kopienas pasākumi tika "veikti" četras dienas iepriekš.

80. Taisnība, ka, pieņemot lēmumu līdzīgā jautājumā par līdzvērtīgiem Direktīvas 89/662[27] noteikumiem savā spriedumā *Eurostock* lietā[28], Tiesa nosprieda, ka "tas, ka Komisija pieņem lēmumu, kura piemērošana nav tūlītēja, pats par sevi nav

27 — Direktīvas 89/662 9. panta 1. punkta ceturtā daļas formulējums ir identisks Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtās daļas tekstam. Šajā sakarā ir jāuzsver, ka abās šajās direktīvās ir iekļauti līdzīgi noteikumi, jo Direktīvas 90/425 mērķis ir papildināt mehānismu, kas paredzēts Direktīvā 89/662 attiecībā uz dzīviem dzīvniekiem un produktiem, kas neietilpst tās piemērošanas jomā (šajā ziņā skat. Direktīvas 89/662 preambulas trīspadsmito apsvērumu).

28 — 2000. gada 5. decembra spriedums lietā C-477/98 (*Recueil*, I-10695. lpp.).

uzskatāms par aizliegumu dalībvalstij pašai veikt drošības pasākumus saskaņā ar Direktīvas 89/662 9. panta 1. punkta ceturto daļu". Tomēr, kā atbildētāji pamata lietā ir uzsvēruši, iepriekš minētās *Eurostock* lietas faktiskie apstākļi vienā būtiskā aspektā atšķiras no šīs lietas apstākļiem.

81. Iepriekš minētajā *Eurostock* lietā Kopienas pasākuma spēkā stāšanās laiku daudzkārt atlika gandrīz trīs gadu ilgā laika posmā pēc tā apstiprināšanas. Turklāt valsts pasākumu apstiprināja tikai pēc tam, kad bija paziņots par Kopienas pasākuma stāšanās spēkā atlikšanu. Savukārt šajā lietā Kopienas pasākumam, kas apstiprināts neilgi pēc briesmu konstatēšanas, bija jāstājas spēkā pēc nepilna mēneša, kā tas arī notika.

82. Tā katrā ziņā ir pretēja nostāja tai, kādu ģenerāladvokāts Mišo [*Mischo*] ieņēma savos secinājumos lietā Komisija/Francija [29] attiecībā uz tiem pašiem Direktīvas 89/662 noteikumiem. Uzdodot jautājumu par to, vai dalībvalsts varēja pieņemt valsts drošības pasākumu, pamatojoties uz Direktīvas 89/662 9. panta 1. punkta ceturto daļu, lai pastiprinātu Kopienas drošības pasākumu, kas pieņemts, pamatojoties uz to pašu noteikumu, viņš uzskata, ka šāda iespējamība ir nepieņemama. Viņš norāda, ka, "ja dalībvalsts nav apmierināta ar Kopienas drošības pasākumu, tai tas ir jāapstrīd tiesā, kura pieņems lēmumu. Tā nevar rīkoties vienpusēji". Lai gan šī atbilde ir viennozīmīga, tomēr šajā lietā aplūkotā situācija nav gluži tāda pati, kāda tā bija iepriekš minētajā lietā Komisija/Francija. Valsts pagaidu noteikumu mērķis nebija pastiprināt Kopienas drošības pasākumu, bet tikai, vismaz attiecībā uz priekšlaicīgo aizliegšanu, paātrināt tā īstenošanu.

83. Es uzskatu, ka pamata lietas apstākļos nevar uzskatīt, ka valsts pagaidu noteikumu pieņemšana atbilda nosacijumiem, kas paredzēti Savienības tiesiskajā regulējumā, kas piemērojams sakarā ar steidzamības konstatēšanu. Formulējot skaidrāk, man liekas, ka valsts pagaidu noteikumu pieņemšana nenotika "līdz pasākumu veikšanai", bet gan pēc tam, kad šie pasākumi tika "veikti", tādējādi neievērojot Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturto

29 — Minēto secinājumu 162.–164. punkts (2001. gada 13. decembra spriedums lietā C-1/00, *Recueil*, I-9989. lpp.).

daļu, un ka tiesai, kas izskata pamata lietu, būtu jānosaka no tā izrietošās sekas.

84. Šajā sakarā ir jāuzsver, ka, Lēmums 2000/766, kas pieņemts 2000. gada 4. decembrī pēc atzinuma, kuru 2000. gada 27. un 28. novembrī izdeva Zinātniskās vadības komiteja, stājās spēkā 2001. gada 1. janvārī. Tādējādi Kopienas iejaukšanās ir notikusi diezgan ātri. Salīdzinājumam var norādīt, ka Lēmuma 94/381 1. pantā dalībvalstīm ir noteikts trīsdesmit dienu termiņš, sākot no paziņošanas dienas, lai aizliegtu olbaltumvielu, kas iegūtas no zīdītāju audiem, izmantošanu atgremotāju barībā. Savukārt valsts pagaidu noteikumi tika pieņemti 2000. gada 8. decembrī, lai gan Savienības iestādes jau bija ņēmušas vērā situācijas steidzamību, bet spēkā stājās tikai 2000. gada 15. decembrī; Nīderlandes valdība, kas šajā jautājumā nopratināta tiesas sēdē, nesniedza pamatojumu par šādu laika atstarpi.

85. Ņemot vērā iepriekš minēto, nav nepieciešams izvērtēt nosacījumu, kas attiecas uz samērīguma principa ievērošanu. Savukārt, lai sniegtu noderīgu atbildi uz iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu, es uzskatu, ka ir svarīgi sniegt dažus precizējumus attiecībā uz paziņošanas pienākumu, kas noteikts Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta piektajā daļā.

2) Pienākuma paziņot veiktos pasākumus ievērošana

86. Saskaņā ar Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta piekto daļu pasākumi, kurus dalībvalsts veic kā nosūtītāja valsts vai kā saņēmēja valsts, bez kavēšanās ir jāpaziņo Komisijai un pārējām dalībvalstīm. Šajā gadījumā valsts pagaidu noteikumus pieņēma 2000. gada 8. decembrī, bet Komisijai tos paziņoja tikai 2001. gada 10. janvārī. Vai šādu 33 dienu kavēšanos var pamatoti uzskatīt par atbilstošu Direktīvas 90/425 prasībām? Ja tā nav, kādas varētu būt sankcijas par šāda termiņa neievērošanu? Ko turklāt var secināt no jebkādas informācijas par paziņošanu pārējām dalībvalstīm neesamības?

87. Komisija, kā arī Nīderlandes un Vācijas valdība būtībā uzskata, ka, lai arī diez vai var uzskatīt, ka šī paziņošana ir veikta "bez kavēšanās" Direktīvas 90/425 izpratnē, šī kavēšanās tomēr neietekmē ne dalībvalsts kompetenci apstiprināt tādu pasākumu kā valsts pagaidu noteikumi, ne — līdz ar to — tā spēkā esamību.

88. Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Lennox* Tiesa par pieņemamu uzskatīja 16 dienu kavēšanos. Turklāt tā uzdeva jautājumu dalībvalstij, kuru galvenokārt skāra attiecīgais

drošības pasākums, kuru pieņēma otra dalībvalsts, lai uzzinātu, vai tai ir paziņots par šo pasākumu [30]. Savukārt Tiesa nekad nav paudusi viedokli par iespējamām sankcijām par nesamērīgu kavēšanos vai par paziņojuma neesamību citām dalībvalstīm atbilstoši minētajai tiesību normai. Tomēr ir skaidrs, ka Tiesa ir lēmusi, ka šāda veida prasības — šajā gadījumā Direktīvas 90/425 8. panta 1. punkta a) apakšpunkta trešajā daļā paredzētās prasības — neievērošana nevar apšaubīt dalībvalstu kompetenci veikt pasākumus, kas paredzēti šajos noteikumos [31].

89. Ir skaidrs, ka lēmums par valsts pagaidu noteikumu spēkā esamību ir jāpieņem attiecīgās valsts kompetentajai tiesai, nevis Tiesai. Tiesa, lielākais, varētu, izskatot prasību par valsts pienākumu neizpildes konstatēšanu, atzīt, ka direktīvai neatbilst dalībvalsts rīcība, tai pieņemot drošības pasākumus un nepaziņojot par tiem Komisijai vai citām dalībvalstīm. No šāda viedokļa raugoties, ja dalībvalsts neizpilda paziņošanas pienākumu, kas noteikts Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta piektajā daļā, tas varētu līdzināties tam, ka netiek izpildīts pienākums paziņot par direktīvas transponēšanas pasākumiem, vai pat EKL 10. pantā paredzētā lojālas sadarbības pienākuma neizpildei.

90. Tomēr, vai šāda kompetences sadalīšana starp Tiesu un valstu tiesām nozīmē, ka šāda veida iespējamam pārkāpumam nepiemēros nekādas sankcijas vai ka Tiesa nevar šai sakarā pieņemt savu lēmumu?

91. Droši vien ir jānošķir, pirmkārt, paziņošanas neesamība un paziņošanas kavēšanās un, otrkārt, paziņošana Komisijai un paziņošana citām dalībvalstīm. Turklāt, lai novērtētu šā pienākuma svarīgumu un noteiktu tā neievērošanas iespējamās sekas, tas ir jāaplūko kontekstā.

92. Kā to norādīja Nīderlandes valdība, šā paziņošanas pienākuma mērķis nevar būt kādas iepriekšējas Komisijas vai dalībvalstu atļaujas saņemšana, gluži pretēji. Tomēr tā mērķis ir sniegt informāciju, kas nepieciešama turpmākai Kopienas rīcībai, kas nav mazāk nepieciešama, jo tā ir vienīgais veids, kā efektīvi panākt vajadzīgo līdzsvaru starp sabiedrības veselības vai dzīvnieku veselības aizsardzību Kopienas teritorijā un attiecīgo dzīvnieku un produktu brīvu apriti. Šī situācija ir atspoguļota arī Lēmumā 2000/766, jo tā preambulā ir

30 — Spriedums lietā *Lennox*, iepriekš minēts (73. punkts).

31 — 2002. gada 8. janvāra spriedums lietā C-428/99 *van den Bor* (*Recueil*, I-127. lpp., 45.–47. punkts).

minēta dalībvalstu veikto drošības pasākumu esamība [32]. No šāda viedokļa raugoties, atbilstīgas informācijas paziņošana Komisijai ir pirmais posms procesā, kas ļauj pāriet no ārkārtas situācijas, kuru ar drošības pasākumiem īsteno dalībvalsts, pie regulētas situācijas, kura kolektīvi tiek pārvaldīta Kopienas līmenī. Tādēļ šī paziņošana veido pāri ar steidzamības konstatējumu, kas ir priekšnosacījums tam, lai dalībvalsts veiktu drošības pasākumus.

93. Attiecīgās informācijas paziņošana citām dalībvalstīm ir ne mazāk svarīga tādēļ, ka tās mērķis tieši ir brīdināt par briesmām vai riskiem, kas ir steidzamības pamatā. Tātad šī paziņošana veido pāri ar briesmu konstatējumu, kas arī ir priekšnosacījums tam, lai dalībvalsts veiktu drošības pasākumus.

94. Te ir jāuzsver, ka Nīderlandes Karaliste paziņošanu veica 2001. gada 10. janvārī, t.i., no vienas puses, tad, kad Padomes Lēmuma 2000/766 un Komisijas Lēmuma 2001/9 noteikumi jau bija pilnībā piemērojami, un, no otras puses, kad pagaidu noteikumi vairs nebija spēkā. Tātad šī paziņošana par pagaidu noteikumu pieņemšanu, kura bija ļoti svarīga tādēļ, ka ar tiem tika grozītas topošo Kopienas pasākumu materiālā piemērošanas joma un piemērojamība laikā, bija ne tikai novēlota, bet arī pilnīgi nelietderīga.

95. Šajos apstākļos, lai gan Tiesai prejudiciālā nolēmuma tiesvedības ietvaros nav iespējas piemērot sankcijas par šā konkrētā informācijas sniegšanas pienākuma, kas ir saistošs dalībvalstīm, kad tās īsteno savas tiesības veikt drošības pasākumus, neievērošanu, tā tomēr var uzsvērt to nozīmi, piemēram, atgādinot, ka valstu tiesām cita starpā ir jāpiemēro sankcijas par to, ka dalībvalstis nepilda savus pienākumus, kas noteikti Kopienas tiesību aktos.

96. Nobeigumā, nepastāvot vajadzībai pārbaudīt, vai valsts pagaidu noteikumi bija pilnībā saderīgi ar samērīguma principu, es uzskatu, ka Nīderlandes Karalistei nebija tiesību pieņemt tādu pasākumu, kāds ir apstrīdēts pamata lietā, par priekšlaicīgu aizliegumu izmantot pārstrādātas dzīvnieku olbaltumvielas barībā mājlopiem.

32 — Skat. Lēmuma 2000/766 preambulas 4. apsvērumu.

VI — Par dalībvalsts kompetenci noteikt pagaidu aizliegumu attiecībā uz zivju miltiem un dikalcija fosfātu

97. Sava jautājuma otrajā daļā iesniedzējtiesa lūdz Tiesu pieņemt lēmumu jautājumā par to, vai Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka tās nepieļauj to, ka ar valsts pagaidu noteikumiem tajos paredzētais aizliegums tiek attiecināts uz zivju miltiem un dikalcija fosfātu, ņemot vērā, pirmkārt, ka Lēmuma 2000/766 2. panta 2. punktā cita starpā bija paredzēti izņēmumi no aizlieguma izmantot zivju miltus dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barībā un dikalcija fosfātu, un, otrkārt, ka priekšnosacījums šo abu produktu izmantošanai bija tādu pasākumu apstiprināšana, ko apstiprina saskaņā ar Direktīvas 89/662 17. pantā paredzēto procedūru un kuri visbeidzot tika noteikti līdz ar Lēmuma 2001/9 pieņemšanu.

98. Dalībvalstis, kas iesniedza savus apsvērumus, kā arī Komisija Tiesai uzdoto prejudiciālo jautājumu aplūkoja, nenodalot valsts pagaidu noteikumu ietvaros pārstrādāto dzīvnieku olbaltumvielu priekšlaicīgo aizliegumu un zivju miltu un dikalcija fosfāta pagaidu aizliegumu. Tās vispārīgi uzskatīja, ka abi pasākumi bija drošības pasākumi, kas paredzēti Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtajā daļā.

99. Protams, ka ir iespējams pārbaudīt kopumā valsts pagaidu noteikumu atbilstību Savienības tiesībām, nenodalot šos divus aspektus. Taču starp tiem abiem pastāv skaidri saskatāma atšķirība. Pārstrādāto dzīvnieku olbaltumvielu priekšlaicīgs aizliegums, izņemot tā stāšanās spēkā datumu, atbilst Lēmuma 2000/766 nosacījumiem. Savukārt zivju miltu un dikalcija fosfāta pagaidu aizliegums nonāk pretrunā šim pašam lēmumam.

100. Šajā sakarā Nīderlandes valdība apgalvo, ka tā nevarēja iepriekš paredzēt ļoti stingros zivju miltu un dikalcija fosfātu izmantošanas nosacījumus, kuri galu galā tika paredzēti Lēmumā 2001/9, un ka, ņemot vērā riskus, kas apdraudēja sabiedrības veselību, un līdzsvarojot dažādas esošās intereses, pārsvaru guva to izmantošanas aizliegums, gaidot īstenošanas pasākumu apstiprināšanu.

101. Šie argumenti man nešķiet pārliecinoši.

102. Ar Lēmuma 2000/766 2. pantu neapšaubāmi no aizlieguma piemērošanas jomas bija izslēgta zivju miltu izmantošana dzīvnieku,

kas nav atgremotāji, barībā, kā arī — vispārīgi — dikalcija fosfāta izmantošana. Ir tiesa, ka zināmā mērā šis izņēmums ir faktiski stājies spēkā tikai līdz ar īstenošanas pasākumu, kuri bija jāveic šajā sakarā, veikšanu un tātad līdz ar Lēmuma 2001/9 pieņemšanu, kas notika 2000. gada 29. decembrī, pēc tam, kad stājās spēkā valsts pagaidu noteikumi.

103. Tomēr vienīgais datums, kuram šajā gadījumā patiesi bija nozīme, bija aizlieguma piemērošanas datums, no kura noteikti bija atkarīgs izņēmumu no aizlieguma piemērošanas datums. Izrādās, ka šajā gadījumā abu lēmumu —2000/766 un 2001/9 — spēkā stāšanās datumi bija vienādi un ka aizlieguma un tā izņēmumu piemērošanas datumi sakrita.

104. Taču izņēmumu no valsts pagaidu noteikumos noteiktā priekšlaicīgā aizlieguma, kas bija piemērojams no 2000. gada 15. decembra, piemērošana bija pakļauta priekšnosacījumam, ka tiek veikti Lēmumā 2000/766 paredzētie īstenošanas pasākumi. Tātad izņēmumi attiecībā uz zivju miltu izmantošanu dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barībā, kā arī uz dikalcija fosfāta izmantošanu nebija piemērojami laikā no 2000. gada 15. decembra līdz 2001. gada 1. janvārim.

105. Citiem vārdiem sakot, valsts pagaidu noteikumos bija iekļauts aizliegums zivju miltus izmantot dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barībā, kā arī izmantot dikalcija fosfātu, kamēr ar Savienības tiesisko regulējumu šī izmantošana nebija aizliegta un bija skaidri paredzēts, ka tā nebūs aizliegta.

106. Tātad izrādās, ka pagaidu aizliegums izmantot zivju miltus dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barībā, kā arī izmantot dikalcija fosfātu ir ne tikai pelnījis tādu pašu kritiku, kāda iepriekš ir izteikta par pārstrādātu dzīvnieku olbaltumvielu priekšlaicīgo aizliegšanu, bet, ņemot vērā, ka tas ir tiešā pretrunā ar Kopienu tiesību normu, tas ir pieņemts, neievērojot samērīguma principu un dalībvalstu lojalitātes pienākumu, kas noteikts EKL 10. pantā.

VII — Secinājumi

107. Nobeigumā es aicinu Tiesu uz *Gerechtshof 's-Gravenhage* uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Savienības tiesības un it īpaši Padomes Direktīva 90/425/EEK, kā arī Komisijas Lēmums 94/381/EK un Padomes Lēmums 2000/766/EK ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu regulējumu, kas tiek apstrīdēts pamata lietā, jo ar to ir grozīta Lēmumā 2000/766/EK noteiktā aizlieguma piemērojamība laikā un materiālā piemērošanas joma.